

TRIBUAREN BERBAK

Ordu erdiko hizkuntza dosi atsegina

Hilabeteak daramatza Kike Amonarrizek zuzendutako *Tribuaren berbak* telebista saioak prime timean. Bolo-bolo dabil saio erakargarria ari dela emititzen ETB1. Soziolinguistikaren ikuspegitik saioak egin duen ekarpena aztertu dugu.

| ONINTZA IRURETA AZKUNE |

Argazkiak: Iñigo Azkona

ORIO PRODUKZIOAK ekoiztetxeak prestatu du saioa eta zazpi kideko lantaldea ari da beharrean. Dagoneko hamazazpi saio eman dituzte. Kike Amonarriz da programaren zuzendari eta aurkezlea. Amonarrizek beti egin du lan euskararen inguruan, batik bat soziolinguistikaren ikuspegitik, eta alderdi hori lantuko zuen telebista saioa egiteko gogo handiz zegoen. Erronka zuen bere pasioa ikus-entzuleei modu dibulgatibo, interesgarri eta erakargarrian transmititzea. Pasioa, sentimendua transmititu, eta horrekin batera nola ez, edukia, informazioa. Amonarrizek han eta hemen emandako hitzaldi andanatik eta jendearekin izandako hartu-emanetik ondorioztatu duenez, “iruditzen zait euskarak dauzkan baliabideetatik, koloreetatik, aberastasunetatik,

oso-oso gutxi ezagutzen dugula. Egoera aberatsa daukagu, oso jende interesgarria dabil euskararen inguruan, baina askotan ez daukagu horren berri”. Eta ezezagutzaren eskutik datoz topikoak. Lehenengo saiotik hasi zen *Tribuaren berbak* aurreiritziak hankaz gora jartzen.

Zergatik uste dugu hain txiki garela?

Lehenengo saioa *Euskararen tamaina* izan zen. *Tribuaren berbak*-en lantaldeak kolpe bat eman nahi izan zuen estreinaldian, hainbat uste sozial zalantzan jartzeko moduko mezuak prestatu zituzten. Kale inkestan herritarrek egindako jolasean garbi antzeman zen euskaldunok zerbait handia baino txikia garela uste dugula. Orik 10erako eskalan, hiztun kopuruaren arabera, mun-

duan zein toki hartzen dugun galde-tu eta kalean pasatako herritar guztiek 3tik beherako zifrak eman zituzten. Ia milioi bat hiztun izanda bederatzigarren tokian kokatzen da egiaz euskal hiztunen komunitatea. Carlos Cid madrildarrari egindako elkarrizketa adibidez, jende askok aipatu dio lantaldeari; jendea nonbait txundituta geratu da Madrilén bizi eta lan egiten duenak halako euskara maila duelako. Euskal hiztunen komunitatea Euskal Herrira ez dela mugatzen azaldu zuten lehendabiziko saio hartan. Amonarrizek hala dio: “Lehenengo programak erreakzio bat probokatu zuen eta lortu zuen jendeak bere buruari galdetzea ea zergatik ikusten dugun gure burua horren txiki horren txikiak ez izan arren. Uste dut hizkuntzarekiko zenbait diskur-

Marije Manterola, EMUN-EKO KIDEA

«Estekikoki erakargarria da eta euskara gozagarri, bete-beteen asmatu dute»

Zer da azpimarragarri saioan?

Munduko esperientzia oso desberdinen berri emateak, beste tribuez aritzeak, alegia, guretik mundura eta mundutik gurera zabaltzeko ikuspegi lantzeko balio du, asmatu du ikuspegi globala ematearekin. Bestalde, ukitu europarra du saioak; ohiko kamera eta irudi estatikoetatik mugimendura salto egin dute. Estekikoki erakargarri izatea, eta euskara gozagarri egitea, hainbeste aipatzen diren garaiotan, bete-beteen asmatu du.

Soziolinguistikaren dibulgazioaren ikuspegitik zer deritzozu?

Oso erakargarria da: adin-tarteak bereizi ditu, herri-hirien errealitateak landu dira, azken mendeko bilakaera kontatu du, eragileak elkarrizketatu ditu, euskararen biziberritzeak dituen zailtasunak, euskaraz bizitzeko gaur egun dauken aukerak...

Zer hobetuko zenuke?

Oso berandu programatu dute, 22:30ean. Ikusle mota baldintzatzen du, hartzaile potentzialak

izan daitezkeen gazte-haurrentzat ere gomendagarria bada eta saioa.

Programa bizia izateak alde on eta txarrak izan ditzake. Inork ez dezala zapping egin motelegia delako, arren! Baina bestalde, ez ote da azkarregia? Soziolinguistika eta euskararen normalizazioa bizi-bide edo kezka-iturri ez dutenentzat, datu askotxo ez ote dira bata bestearen atzetik entzuteko?

Kike Amonarriz Bilboko Plaza Barrian kale inkesta egiten. Badirudi argazkiko neskak, duen irribarreagatik, ondo erantzun duela aurkezleak jarritako asmakizuna.

tso hipernegatibo zalantzan jartze-kokoa nahikoa material ipini genuela”.

Tribuaren berbak ez da euskaltzale militanteentzat diseinatutako produktua, besaulkian lasai ederrean eserita dagoen ETB1eko edozein ikus-entzule du jomuga. Euskaraz ulertzeko gai den edonor, eta Amonarrizek dioen moduan, “euskara ezer gutxi jakin baina euskara sinpatiko zaion edozeinentzat ere bai”.

Horregatik, erronka produktu atsegina, dinamikoa eta dibulgatiboa egitea da, *prime time*an ikusteko modukoa. Ikuspegi positiboa ematea ere beharrezkoa zen. Euskararen inguruan sumatu ohi den protestatik, negarretik, kexatik urrundu nahi izan dute, eta bestelako pentsamoldea agertu. Ikuspegi politegia azaltzeko arriskua badago ordea: “Horrek ez du esan nahi ikuspegi

inozo-positibista-irrealia eman behar denik, uste dut erakusten ari garena errealitatea dela, ahuldadeak, gabeziak, ezintasunak ikusten dira, baina guk batez ere tonu positiboa transmititu nahi dugu”.

Saioko tribua euskararen inguruko aditu-arituek eta herritar arruntek osatzen dute. Lehenengoek hizkuntzari buruzko jakingai zehatzak azaltzen dituzte eta herritarrek gai horiekiko errealitate soziala islatzen dute. Hainbat irizpide oso kontuan hartzen dituzte gonbidatuak aukeratzekoan, hala nola, lurraldetasuna, generoa, adina eta gaiarekiko jendeak duen hurbiltasun-urruntasuna.

Jendea kale inkestarako supituki harrapatu dutenean erantzun ona izan dute, erdaldunen artean ere jarrera ireki eta zabala izan dute. Beste bat da kale inkestetan, esperotako erantzunak jaso dituzten ala ez. Madrilan eta Bartzelonan hiritarrei euskarazko zenbat hitz edo esaldi zekizkiten galdetu zieten. Biarritzen, euskaraz zekien zenbat pertsona topatuko zuten probatzerara atera ziren kalera. Beste batean txiste kontaketa ere jarri zituzten, jakin gabe zein hizkuntzatan egingo zuten. Beste jolas polita matematikako ariketa izan zen. Ariketa erakutsi eta ozen irakurtzeko eskatu

zitzaien Berako herritarrei. Gazteek euskaraz irakurriko zutela aurreikusi zuten, helduek gaztelaniaz, eta tarteko adinekoen erantzuna zein hizkuntzatan izango zen ez zuten batere argi. Patrikako soziologia deitu die jolas horiei Amonarrizek.

Nola egin euskara erakargarri telebistan?

Ideiak bai buruan, baina pantailara eramane behar dira. Gauean erdi lo dagoen ikusleari ezin ahalegin berezirik eskatu, ezin exijitu euskararen egoeraren inguruko datu eta hausnarketa piloa irensteko. Arreta hantzez landu dute informazioa pantailaratzeko modua eta horren adibideak Xabier Zapiain errealizadoreak kontatu dizkigu. Pantailan

Euskararen inguruan sumatu ohi den protestatik, negarretik, kexatik urrundu nahi izan dute, eta bestelako pentsamoldea agertu

datu-taula bat ikusi beharrean, maila desberdinetan urez betetako ontziak ikusi ditugu, edo Ipar Euskal Herriko euskararen egoera azaltzerakoan eguraldi maparen bidez “borraskak” eta “antizikloiak” marraztu dizkigute. Zapiainen ustez, “datuen eta alderdi bisualaren arteko oreka lortu behar dugu, zeren datuetara joz gero zenbait ikus-entzule urrunduko baitzaigu, eta nahiago dugu datu gutxiago eskaini eta jende gehiagorengana heldu”.

ETB2n noiz?

Euskaldunentzako saioa badenik ez dago dudarik, baina erdaldunentzako ere bada *Tribuaren berbak*. Amonarrizek ordea, ez du uste azpitu-

Zertarako balio lezake programa honek, zure ustez?

Euskararen egoerari buruz azalpenak, sarri, konplikatuak izaten dira, baina programak modu errazean eskaintzen ditu, eta ikuslearen enpatia sortzeko gaitasuna du. Bestalde, euskarari bere lekua emateko lanean ari den jendearen jarduerak guztion aurrean jartzen ditu. Eta horrek egindakoaren eta egiten denaren tamaina agerian jartzen du: honakoak ikerketa zientifikoetan ari dira, horiek aurrerapen teknikoetan... Hori guztia begi bistan jartzeak proiektu bateratuaren aurrean kolokartzen du ikuslea.

Tonu positiboa nabari da.

Sarri askotan euskararen egoeraren inguruan kezka eta puntu triste bat gailentzen da jendarrean. Programak ordea, egindakoaren alderdi positiboak, pozgarriak eta ludikoak erakusten ditu. Soziolinguistikaren ikuspegitik ezinbestekoa da hori hartzun jarraera positiboak sendotzeko. Gainera, momentu ezin aproposagoan dator programa; azken

latu edo bikoiztu eta ETB2n emateko edukia duenik egiten ari diren saioak. Noski mereziko lukeela halako produktoren bat egitea, baina bestelako molderen batean. Amonarrizen ustez, erdaldunei transmititu nahi zaizkien ideia nagusiak zehaztu beharko lirarteke. “Ez

AMAIA UGALDE BEGONA

denboretan, egindakoaren ahaleginen aurrean nolabaiteko nekea sumatzen ari gara han eta hemen. Neke edo nagi horiek astintzeko pizgarria ere bada zalantzarik gabe.

Eskatzen hasita?

Ez ote dago modurik euskaldunak ez diren herritarrengana heltzeko? Zergatik ez irudikatu “euskaratik eta euskaraz” egindako programa erdarazko azpigituluekin eskaintzea?

da gauza bera euskal musikaz euskaldunei edo erdaldunei hitz egitea; gurasoei dagozkien eginbeharrez hitz egin behar bada, oso mezu desberdinak eman behar zaizkie guraso euskaldunei eta guraso erdaldunei”. ■

Babeslea: Bilboko Udala

